

Interessante post

Toen ik tien jaar geleden lid van de SER werd moest ik mijn brievenbus laten vergroten, want voor wat daar binnenkomt sneuvelt er iedere week wel een van die bomen waardoor we ter vergadering soms het bos niet meer zien. Soms is er héél interessante post bij. Vorige week, op één en dezelfde dag, kopieën van het KB met mijn herbenoeming als kroonlid (dank u, Majesteit) en van een brief van de minister van Sociale Zaken, die de kroonleden voordraagt, aan de voorzitter van de SER. Over die brief wil ik het hebben.

De minister schrijft dat het kabinet wat meer doorstroming wil in adviesorganen. In die lijn stelt hij voor de zittingsduur van kroonleden in beginsel te beperken tot acht jaar (behalve voor de president van De Nederlandsche Bank en de directeur van het Centraal Planbureau, die mogen blijven zitten zolang ze zitten). Dat is niet wereldschokkend, nee. Het interessante is evenwel dat de brief met geen woord rept over de vraag die bepalend hoort te zijn voor die zittingsduur: wat doen die kroonleden daar eigenlijk? Kunnen ze niet beter meteen weggaan? (De wens van diegenen die vinden dat je het corporatisme niet moet legitimeren). Of kunnen ze de boel niet overnemen? (De wens van Bolkestein). Hoe zitten ze daar: als adviseurs, als bemiddelaars of als onafhankelijke deskundigen? Dat raakt aan de vraag waar het werkelijk om gaat: is er nog plaats voor de SER in het huidige tijdsgewricht?

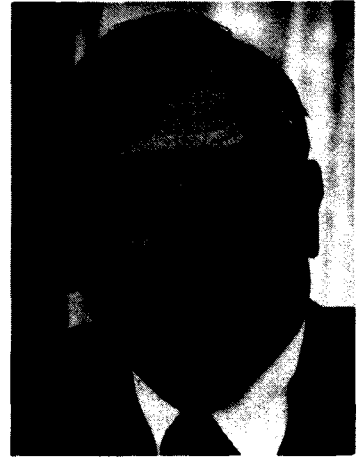
Vroeger, in de jaren vijftig, zaten er kroonleden met veel meer allure. (Ik doe altijd graag mee aan nostalgie, en wat Tinbergen betreft was het nog waar ook.) Die voorgangers waren meer adviseurs, denk ik. Met groot gezag, want werkgevers en werknemers hadden zelf nog niet zoveel deskundigheid in huis en voerden eendrachtig en welhaast technocratisch het soort wederopbouwbeleid waarin adviseurs floreerden. Dat ligt nu anders. De sociale partners beschikken inmiddels over uiterst deskundige professionele staven en de SER zelf over een zo griezelig deskundig secretariaat dat alleen de zeer naïeven onder de kroonleden nog denken dat ze iets inhoudelijks toe te voegen hebben.

Werkgevers en werknemers zien de kroonleden tegenwoordig liefst als grensrechters, die aan de marge van het spel nuttig met vlaggetjes zwaaien. Soms mogen ze, als een heuse scheidsrechter, even op een fluitje blazen, en héél soms bemiddelen, maar vooral nooit spel bepalen. Het ideale advies, aldus de sociale partners, wordt zonder pottekijkers bediscusseld in de bipartite Stichting van de Arbeid, en vervolgens gelegitimeerd in de SER, waarbij de kroonleden moeten begrijpen dat zij geen functie hebben als de partners het eens zijn. Bij verdeeldheid dienen zij hun gunsten netjes en zonder eigen standpunten over de beide andere groeperingen te verdeelen.

De kroonleden trappen hier natuurlijk niet in, maar zijn onderling wel verdeeld in hun taakopvatting. Die ligt in de spanningsboog van adviseur en bemiddelaar tot tegenspeler op die momenten dat de so-

cial partners het algemeen belang in hun adviesfunctie ondergeschikt dreigen te maken aan het eigenbelang van hun belangenbehartiging. De minister laat die verdeeldheid voor wat ze is. Door in zijn brief te doen of zijn neus bloedt ontloopt hij de verantwoordelijkheid voor zijn benoemingsbeleid. Want adviseurs en bemiddelaars kun je best na acht jaar aflossen, ja. Maar het geven van tegenspel tegen het katekwaad van beroepsbestuurders (die nota bene volgens de wet zelf hun zittingsduur bepalen) vereist een ervaring die de meesten van ons in acht jaar ternauwernood opbouwen. Of wil de minister de partners van dat tegenspel verlossen? Dan wordt zijn brief pas echt interessante post, want dan verradt zij een politieke stellingname in het debat over de plaats van de SER in de gemengde economische orde.

Mijn eigen opvatting is dat een gemengde orde om een gemengde legitimatie vraagt. Daarin beslist de volksvertegenwoordiging uiteraard voor ons allen. Het is evenwel alleszins legitiem indien het bedrijfsleven daarbij in voorkomende gevallen gezaghebbend adviseert, mits daarbij voldoende tegenspel wordt gegeven door een onafhankelijke inbreng om te verzekeren dat in die advisering het karakter van belangenbehartiging niet overheerst. Zo gezien is een sterke ploeg kroonleden, die in onafhankelijkheid hun eigen spel bepalen, in het belang van de democratie en van de legitieme inbreng daarin van de sociale partners. Maar als ik de brief van de minister overlees, vraag ik mij af of die SER wel zo'n interessante post zal blijven.

D.J. Wolfson